HAKİKAT, EŞİTLİK VE ADALET İÇİN BURADAYIZ!

written by DEMOS ARAŞTIRMA | 11 Nisan 2022

Türkiye, ağır insan hakları ihlalleri ile dolu bir tarihe sahip olduğu kadar, ihlaller ile mücadele etme geleneğine de sahip. Bizler bu mücadele tarihinin içinde yer alarak yaşam hakkı ihlali, işkence, zorla kaybetme, zorunlu göç, toplumsal travma ile çatışmaya dayalı kolektif hafıza ve ayrımcılık dahil olmak üzere çeşitli alanlarda hak temelli çalışmalar yürüten sivil toplum örgütleri, meslek örgütleri ve inisiyatifleriz.

Bizler, hem ihlallere maruz kalanların hakikat ve adalet taleplerinin karşılanabilmesi hem de Türkiye'de giderek artan toplumsal ve ekonomik adaletsizliklerin ortadan kaldırılması için geçmişle yüzleşmenin ve hesap verilebilirliğin elzem olduğunu vurguluyoruz. Ağır insan hakları ihlallerinin faillerinin yargı yoluyla cezalandırılmasının yanı sıra kamu hizmetinden el çektirilmesi; bağımsız hakikat ve araştırma komisyonları kurularak gerçeklerin açığa çıkarılması; mağdurlara ve hayatta kalanlara yönelik tazminat ve onarım politikaları geliştirilmesi; devletin resmî özür yoluyla sorumluluk alması; ihlallere göz yummuş olan devlet kurumlarının gelecekte yaşanan ihlallerin önlenmesi amacıyla ıslah edilmesi ve insan hakları eğitiminin yaygınlaştırılması gibi uygulamaların geçmişle yüzleşme kapsamında işletilen etkin yöntemler olduğunu hatırlatmak istiyoruz. Ana muhalefet partisi liderinin "helalleşme" çağrısını bu bağlamda gördüğümüz için dikkate değer buluyoruz. Helalleşme tabirine temkinli yaklaşsak da, toplumsal uzlaşıya dair açılan bu tartışma alanını faal tutmanın öneminin farkındayız.

Helalleşme çağrısı ile açılan alan, Türkiye'de özgün bir geçmişle yüzleşme modeli yaratmaya evrilebilir. Diğer yandan devletin on yıllarca ve sistematik olarak insan hakları yükümlülüklerini ihlal etmesi sonucunda herhangi bir yüzleşme çağrısına şüpheyle yaklaşılması olağandır. Devletin sorumluluk üstlenmesine ilişkin tutarlı bir siyasi iradeyi ortaya koymanın ilk adımı, katılımcı bir süreç örmektir. Başta ihlallere maruz kalanlar ve sivil toplum olmak üzere, toplumun çeşitli kesimlerinin dahil edildiği şeffaf bir süreç, herhangi bir yüzleşme çağrısının güvenilir bulunması ve

başarıya ulaşması için elzemdir.

Toplumsal kutuplaşmanın ortadan kaldırılması ve demokrasinin teminat altına alınması için geçmişin hakikat, adalet ve barış gibi bizi bir arada tutan ilkelerin süzgecinden geçirilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Nitekim geçmişle yüzleşme aynı zamanda geleceğe dair bir söz verir: İhlallerin "bir daha asla" yaşanmayacağı sözü. Eşitlik ve özgürlük mücadelesi veren sivil toplumun deneyimi ve birikimi, bu sözün tutulması için gereken dönüşümü inşa etmekte kilit rol oynayacaktır.

Adına ne dersek diyelim ister helalleşme ister geçmişle yüzleşme, bu yönde atılacak adımların kalıcı barışa hizmet etmesini bekleriz. Bunun için ise onarım ya da hakikatin ortaya çıkarılması gibi bahsettiğimiz mekanizmaların, sorunların kökeniyle bağının kurulması hayatidir. Böylece, bu süreç, aynı zamanda salt Türklük üzerine inşa edilmiş Cumhuriyetin kurucu hikayesi, ırkçılığı, sınıf tahakkümü, dini ve mezhepsel ayrımcılığı, cinsiyetçiliği ve sisheteroseksistliği ile de yüzleşmek anlamına gelir. Yüzleşmesi gereken çok alan var; önceliklendirme sırası yapmak yerine hepsiyle farklı şekilde, zorluklarını görerek yol alınmalıdır. Bu yüzden de helalleşmenin içini mağdurların ve sivil toplumun doldurması gerektiğini hatırlatıyoruz.

Geçmişle yüzleşmekte kararlı olan herkese çağrımızdır: Hakikat, adalet ve eşitlik temelinde yürütülecek her süreci bu alanlarda faaliyet yürüten sivil toplum örgütleri, meslek örgütleri ve inisiyatifler olarak birlikte inşa etmeye ve yürütmeye talibiz.

Amed KESK Kadın Meclisi
Barış Anneleri
Barış için Kültürel Araştırmalar Derneği (bakad)
Basın ve Hukukta Hakikatleri Araştırma Derneği
Dayanışmanın Kadın Hali Derneği (DAKAHDER)
DEMOS Araştırma Derneği
Diyarbakır Barosu
Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Derneği (DKVD)
Ekoloji Derneği
Engelsiz Bileşenler Federasyonu
Genç LGBTİ+ Derneği
Göç ve İnsani Yardım Vakfı
Hafıza Merkezi
Halklar Arası Dayanışma Köprüsü Derneği
HEVİ LGBTİ+ Derneği
Însiyatîfa Derûnnasên Mezopotamyayê/Mezopotamya Psikologları İnisiyatifi (Der-Mez)
İnsan Hakları Derneği (İHD)
İHD Amed
İHD İstanbul
İnsan Hakları Okulu Derneği (İHO)
Kadın Zamanı Derneği
Kaos GL Derneği
Lotus Genç Alan Derneği
Medeniyetler Beşiğinde Yakınlarını Kaybeden Ailelerle Yardımlaşma Dayanışma Birlik ve Kültür Derneği (MEBYA-DER)
Özgürlük için Hukukçular Derneği (ÖHD)
Rengarenk Umutlar Derneği
Research Institute on Turkey
Rosa Kadın Derneği
Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD)
Şahmaran Kadın Platformu

Tevgera Jinên Azad (TJA)
TMMOB Amed İl Koordinasyon Kurulu
Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı (TOHAV)
Tutuklu Hükümlü Aileleri Hukuk Dayanışma Dernekleri Federasyonu (TUHAD-FED)
ÜniKuir
Yaşam Bellek Özgürlük Derneği
Yeni Yaşam Derneği